

3.b

Adviesnota 'Voorstel KRW-impulsmaatregelen Brabantse Delta 2025-2027'

Fractie Partij voor de Dieren

Protix is een groot Europees insecten bio-industriebedrijf gelegen in ons werkgebied[1].

Vraag:

1. Wij hebben vernomen dat het totaal aan waterverbruik van dit bedrijf in Bergen op Zoom aanzienlijk is. Kan dit volume inzichtelijk gemaakt worden, en ook in perspectief geplaatst in deze droge tijd met onttrekkingsverboden?

Wij begrijpen dat dit water, naast voor voeding, voornamelijk wordt gebruikt voor het reinigen van de faciliteiten, waarbij uitwerpselen en overblijfselen (ook wel insectenkunstmest, *frass* genoemd [2]) worden verwijderd. Dit impliceert ook waterverontreiniging, inclusief eutrofiëring/stikstof ten tijde van onze nog steeds voortdurende stikstofcrisis. Het vuile water moet immers ergens naartoe. De co-productie van frass per kilogram eiwit is aanzienlijk, en ook nog zonder duidelijke toepassing [3], terwijl wij in ons land al een aanzienlijk mestoverschot hebben. In onze wateren kan eutrofiëring bijvoorbeeld extra algengroei veroorzaken, met alle gevolgen van dien, voor bijvoorbeeld de vissen.

Antwoord:

Het afvalwater wordt door Protix fysisch/chemisch gezuiverd en vervolgens via RWZI Bath geloosd op de Westerschelde.

Vraag:

2. Wat voor vergunningen, indien aanwezig, verleent ons waterschap aan Protix voor waterlozing of anderszins met relevantie voor (KRW/) waterkwaliteit in de omgeving?

Antwoord:

Wabo-vergunning verleend d.d. 23 maart 2018 door gemeente Bergen op Zoom. Waterschap heeft advies verstrekt op de waterparagraaf. Vergunningnummer: 20171115OMV13059.

Vraag:

3. Hoe en door wie wordt het afvalwater van Protix gezuiverd? Is er sprake van directe lozing op het oppervlaktewater, zuivering door het bedrijf zelf, directe lozing op een rwzi en/of lozing op het riool? Indien meerdere van toepassing zijn, in welke verhoudingen?

Antwoord:

Het afvalwater wordt door Protix fysisch/chemisch gezuiverd en vervolgens via RWZI Bath geloosd op de Westerschelde.

De heterogene *frass* wordt verhit tot wel zeventig tot honderd graden om zo het risico op het verspreiden van pathogenen tegen te gaan/te verkleinen [3]. Het afvalwater kan (zonder deze behandeling) nog wel deze pathogenen bevatten.

Vraag:

4. Is de waterzuivering die wordt toegepast op het afvalwater van Protix (soortgelijk) opgewassen tegen de aanwezige risico's voor biologische veiligheid en/of waterkwaliteit? Op welke wijze wel en/of niet?

Antwoord:

Wabo-vergunning verleend d.d. 23 maart 2018 door gemeente Bergen op Zoom. Waterschap heeft advies verstrekt op de waterparagraaf. Vergunningnummer: 20171115OMV13059. Er zijn geen risico's ingeschat ten aanzien van biologische veiligheid.

Vraag:

5. Is er voldoende kennis om bovengenoemde risico's te mitigeren, en/of bestaan er specifieke lacunes met betrekking tot de mogelijke gevolgen?

Antwoord:

Zie antwoord op vraag 4.

Vraag:

6. Worden er risico's in overweging genomen met betrekking tot het ontsnappen van insecten die de lokale biodiversiteit blijvend kunnen gaan verstoren, zoals op andere locaties al is gebeurd [4], en hoe wordt daar tegenaan gekeken? In het bijzonder aangezien we investeren in nabijgelegen waterloop Binnenschelde [5]?

Antwoord:

Nee, binnen het waterschap worden geen risico's in overweging genomen met betrekking tot de zwarte soldatenvlieg (Hermetia illucens) welke Protix kweekt. Wereldwijd wordt deze soort gekweekt als verwerker van organische reststromen en productie van dierlijke eiwitten en vetten. Deze soort komt niet van nature voor in Nederland (oorspronkelijk uit Zuid-Afrika). Echter, Naturalis heeft destijds in de ontheffingsaanvraag van Protix geconcludeerd dat de gevolgen van vestiging van de zwarte soldatenvlieg in Nederland als klein kan worden ingeschat. Daarnaast is de kans op ontsnapping zeer beperkt door het gebruik van gesloten compartimenten-sluizen binnen Protix.

Vraag:

7. Wat voor voorwaarden zijn er verder verbonden aan de eventueel door ons verleende vergunningen aan Protix, en wat voor doorlooptermijnen?

Antwoord:

Hiervoor verwijzen wij naar de Wabo-vergunning verleend d.d. 23 maart 2018 door gemeente Bergen op Zoom. Waterschap heeft advies verstrekt op de waterparagraaf. Vergunningnummer: 20171115OMV13059.

Voetnoten/Referenties:

1. <https://www.eib.org/en/press/all/2024-014-investeu-poland-eib-supports-protix-in-scaling-up-its-sustainable-protein-production#:~:text=The%20signing%20of%20the%20loan%20agreement%20marks%20a,million%20in%20additional%20funds%20for%20its%20international%20roll-out.> (Poland: InvestEU - EIB supports Protix in scaling up its sustainable protein production) en <https://en.wikipedia.org/wiki/Protix> (Protix - Wikipedia)
2. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Frass> (Frass - Wikipedia)
3. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0960852424010885> (The potential of insect frass for sustainable biogas and biomethane production: A review - ScienceDirect)
4. Zie hoofdstuk 7 van deze preprint <https://ecoevorxiv.org/repository/view/6919/> (Have the environmental benefits of insect farming been overstated? A critical review)
5. <https://www.brabantsedelta.nl/verbeterde-waterkwaliteit-binnenschelde-mogelijk-stap-dichterbij> (Verbeterde waterkwaliteit Binnenschelde mogelijk stap dichterbij | Waterschap Brabantse Delta)

Vraag:

8. In ons Waterbeheerprogramma 2022-2027 staat het volgende: "Voor het herstel van natte natuurgebieden geldt dat dit een resultaatsverplichting is, vanwege de koppeling tussen verdrogingsbestrijding bij natte natuurgebieden en de KRW. De maatregelen die nodig zijn voor hydrologisch herstel, moeten uiterlijk in 2027 genomen zijn."

We lezen hoopgevende dingen in de KRW impuls over de middelen en personeel die Brabantse Delta sinds 2021 vrijmaakt om de natte natuurgebieden te herstellen. Waar we niks over lezen is de grondwaterpeilverhoging die dit herstel veelal behelst. Kunt u ons hier wat meer over vertellen? Wordt met de KRW

impulsmaatregelen voldaan aan het uitgangspunt van ons WBP 2022-2027: het nemen van de noodzakelijke hydrologische maatregelen?

Antwoord:

Het herstellen van de grondwaterstanden bij natte natuurparels is een maatregel die bijna standaard hoort bij de projecten die uitgevoerd worden om natte natuurparels te herstellen. Dat is sinds jaar en dag onderdeel van verdrogingsbestrijding. Dit maakt daarom ook per definitie onderdeel uit van de KRW-impuls aanpak om dergelijke maatregelen waar mogelijk te versnellen. De KRW-impuls aanpak is daarmee in lijn met de twee uitgangspunten uit het waterbeheerprogramma die genoemd worden in de vraag.

Vraag:

9. Uit eerdere vragen van AWP bleek dat vispassages nog onvoldoende gemonitord worden op hun functioneren. Toen werd door de organisatie het volgende teruggekoppeld:

'Voor verbetering van [de al gerealiseerde] vispassages ontbreekt op dit moment structureel budget. Inmiddels is actie ondernomen om voor alle aangelegde vispassages knelpunten in beeld te brengen. Daarop zal budget vrij worden gemaakt om benodigde aanpassingen door te voeren.'

En later:

"De capaciteit voor ecologische begeleiding bij alle controles en onderhoud staat onder druk. Voor deze werkzaamheden is specialistische kennis nodig. Dit betreft vooral inzicht in het gedrag van vissen en in de eisen waaraan vispassages moeten voldoen."

Is dit budget inmiddels daadwerkelijk vrijgemaakt en zijn de benodigde aanpassingen doorgevoerd? Is de specialistische ecologische kennis inmiddels gevonden?

Antwoord:

Op dit moment wordt van alle vispassages het functioneren in beeld gebracht door ecologen. Op basis van dit totaalbeeld zullen aanpassingen worden doorgevoerd vanuit de reguliere exploitatie en een exploitatieproject < € 250.000.

Vraag:

10. Hoe verhoudt zich de (nieuwe) Ontwikkelpilot Rietkreek-Lange Water tot de (oude) Watersysteemanalyse Rietkreek-Lange Water die Arcadis (in opdracht van Brabantse Delta) in 2019 heeft uitgevoerd? Er leek bijvoorbeeld toen al te (kunnen) worden geconcludeerd dat DAW-maatregelen maar matig effect hadden, en dat het 'scenario Tandje erbij' (vastgesteld door het Algemeen Bestuur in 2017) ook niet voldoende effect zou sorteren. Hoe staat het met het in dit rapport genoemde scenario 'Alles uit de kast'? Kunnen we de KRW impuls zien als precies *dit* scenario?

Antwoord:

Het KRW-maatregelpakket voor Rietkreek-Lange water is inderdaad in belangrijke mate gebaseerd op het 'scenario Tandje erbij' uit de watersysteemanalyse. Uit nieuwe analyses waaronder het KRW-rekenkameronderzoek (2022), de landelijke KRW-tussenevaluatie en bronnenanalyses voor het Maas stroomgebied is vervolgens geconcludeerd dat er meer aandacht nodig is voor aanpak van probleemstoffen. De Ontwikkelpilot Rietkreek-Lange Water is daarom met name gericht op het in beeld brengen van de chemische stoffen, bronnen en mogelijke handelingsperspectieven. Met de maatregelen die daaruit voortkomen, wordt meer gewerkt in de richting van 'alles uit de kast' om dichterbij de KRW-doelen te komen.

Vraag:

11. Het nut en het gebruik van de Omgevingswet wordt in de KRW impuls helaas alleen in de context van muskusrattenbestrijding genoemd. We weten dat waterbelastende activiteiten die van invloed zijn op het bereiken van KRW-doelen juridische actie rechtvaardigen.

Gaat de KRW impuls gebruik maken van alle mogelijkheden die de Omgevingswet biedt?

Antwoord:

De Omgevingswet heeft niet geleid tot een relevante verandering in bevoegdheden van het waterschap. De uitzondering hierop zijn de regels voor waterkwaliteit, die zijn opgenomen in de Waterschapsverordening. Het onderzoeken van de impact van deze regels op het doelbereik van de KRW is een actie die in beeld is (mede door het KRW-essay van de Universiteit Utrecht). In het waterbeheerprogramma van het waterschap zijn in paragraaf 5.3.3 de juridische aspecten van 'schoon water' onder de Omgevingswet benoemd. Het is voor de KRW-impuls daarom niet nodig deze te herhalen.

Vraag:

12. In ons Uitvoeringsplan Vergunningen, Toezicht en Handhaving 2024 staat:

'In het beheergebied van het waterschap zijn circa 4.000 agrarische bedrijven gevestigd. Met name nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen worden veelvuldig gebruikt of toegepast. In 2024 wordt een meerjarenstrategie geformuleerd op agrarisch toezicht in samenhang met de KRW. Deze wordt vervolgens onderdeel van het VTH-beleid en de uitvoering.'

Is deze meerjarenstrategie inmiddels geformuleerd en zo ja, op welke manier wordt deze strategie benut bij het uitvoeren van de KRW impulsmaatregelen?

Antwoord:

Op hoofdlijnen is deze strategie geformuleerd in het uitvoerings- en handhavingsbeleid 2025-2028. VTH heeft in afstemming met andere processen een pilot uitgevoerd waarbij een gebiedsgerichte benadering is toegepast. Hierin is aan de hand van een stoffen- en bronnenanalyse (o.a. agrarische sector) gekeken naar een handelingsperspectief voor VTH en het waterschap. Het intensiveren van meten en bemonsteren (voor risicogericht toezicht en handhaven) en daarnaast het bezoeken van wasplaatsen zijn concrete acties die als impulsmaatregelen zijn opgevoerd.

Fractie CDA

Vraag:

1. Van welke invasieve soorten heeft het waterschap last in de watergangen en op de oevers? Wat wordt er ter voorkoming van uitbreiding van invasieve soorten gedaan en op welke wijzen worden de invasieve soorten bestreden?

Antwoord:

Het waterschap is verantwoordelijk voor het aanpakken van invasieve soorten (Europese Unielijst soorten) als deze een belemmering vormen in de uitvoering van kerntaken (o.a. doorstroming, stabiliteit van keringen, schouwpaden). Op dit moment worden soorten als grote waternavel en waterteunisbloem aangepakt door het waterschap. Het onderhoud is erop gericht om de situatie beheersbaar te houden en knelpunten voor waterafvoer en -aanvoer te voorkomen. Het betreft structureel handmatig (bij grote groeihaarden machinaal) verwijderen van de invasieve exoot.

Vraag:

2. In de Hoevense Beemden staan in het talud van twee hoofdwatertgangen (parallel aan de Oud dijk) twee groepen Japanse duizendknoop. Deze groep breidt zich ieder jaar zodanig uit, dat deze jaarlijks ongeveer verdubbelt. Wat gaat het Waterschap doen om deze explosieve groei de kop in te drukken?

Antwoord:

Door de locatie met rust te laten (niet te maaien) wordt explosieve groei voorkomen.

Vraag:

3. Het Waterschap, Provincie en Rijk zijn ieder verantwoordelijk voor de aanpak/bestrijding van invasieve soorten. Het Rijk is verantwoordelijk voor de Amerikaanse rivierkreeft. Provincie Zuid-Holland heeft niet gewacht op het Rijk en heeft vorig jaar geld (2 ton) vrijgemaakt voor de aanpak van de Amerikaanse rivierkreeft, waarbij het wegvangen effectief en zinvol bleek. Gaat de provincie Noord-Brabant ook een dergelijke aanpak financieren en hoever zijn ze hiermee?

Antwoord:

Er zijn op dit moment geen concrete plannen om uitheemse rivierkreeftsoorten in Noord-Brabant grootschalig weg te vangen.

Zoals gezegd, valt het vangen van uitheemse rivierkreeften nog altijd onder de visserijwet met het ministerie van LNV als verantwoordelijke partij voor het beheren van deze invasieve exoten. Het ministerie van LNV onderzoekt op dit moment samen met de Unie van Waterschappen, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, IPO en VNG (samen het Kernteam Programma Beheersingsaanpak uitheemse rivierkreeften) hoe de problemen die ontstaan door de aanwezigheid van uitheemse rivierkreeften beter kunnen worden aangepakt. In dit onderzoek komen wetgeving, onderzoek en beheersmaatregelen aan bod. Onder dit onderzoek valt ook het doelmatig kunnen bestrijden van een invasieve exoot (exotenverordening) en of het verwijderen van uitheemse rivierkreeften. Er wordt dan ook onderzocht of en hoe de visserijwet kan worden aangepast (verruimen van het juridisch kader). Kortom, de discussie over hoe om te gaan met uitheemse rivierkreeften is op dit moment gaande.

Waterschap Brabantse Delta staat achter de visie van de UvW, waarin de aanpak van uitheemse rivierkreeften alleen gepaard kan gaan met systeemherstel. Het heeft geen nut om deze invasieve exoten onder een drempelwaarde te brengen door actief grootschalig wegvangen als het ecosysteem het beheer niet kan overnemen en een balans kan hanteren. Wegvangen kan zelfs contraproductief zijn en de populatie laten toenemen als er geen natuurlijke balans kan worden gerealiseerd.

Daarnaast moet in de aanpak worden samengewerkt, immers rivierkreeften kennen geen grenzen. De Brabantse waterschappen en provincie Noord-Brabant zijn met elkaar in gesprek over hoe om te gaan met de aanpak uitheemse rivierkreeften binnen Noord-Brabant en volgen de landelijke discussie op de voet.

Ondertussen werkt waterschap Brabantse Delta mee aan een onderzoek naar de effectiviteit van de kreeften-krabbensleuf ([Brabantse Delta onderzoekt mogelijkheden kreeften-krabbensleuf](#) | Waterschap Brabantse Delta, [Toepasbaarheid kreeftensleuf in de praktijk: Experiment onder gecontroleerde veldomstandigheden op testlocatie De Sinderhoeve - Wageningen University & Research](#)) om met name de verspreiding te beperken.

Fractie PvdA

Om het debat toch goed te kunnen voeren willen we meer inzicht hebben in de volgende vragen per project en dus agendapunten:

Vraag:

1. Waarvoor, doel smart weergegeven, een algemene formulering zoals 'het draagt bij aan het halen van de KRW-doelen' is te vaag.

Antwoord:

Zoals in de documenten is verwoord zijn de KRW-impulsmaatregelen gericht op ecologische sleutelfactoren die nog niet op orde zijn om de KRW-doelen te kunnen halen. Het gaat om een combinatie van maatregelen die hiervoor nodig is. In het 'Voorstel KRW-impulsmaatregelen Brabantse Delta 2026-2027' is per maatregel beschreven waar die op is gericht. Belangrijke onderbouwing voor de impulsmaatregelen zijn de watersysteemanalyses en het Arcadis rapport (best beschikbare kennis). In de samenvatting van de watersysteemanalyses is per KRW-waterlichaam aangegeven om welke ecologische sleutelfactoren het gaat:

Samenvattingen Watersysteemanalyses. De exacte bijdrage van elke individuele maatregel aan de KRW-doelen, uitgesplitst per kwaliteitselement en per KRW-waterlichaam is niet te geven. Dit geldt voor heel Nederland. Om meer grip te krijgen op maatregel-effectrelaties is in het KRW-impuls voorstel meer hierop gerichte monitoring voorzien.

Vraag:

2. Wie is de verantwoordelijke partij in deze projecten, graag aangeven op basis van beleid, regelgeving etc.

Antwoord:

In de Commissie Water en Ruimte van 25 oktober 2023 is de verdeling van wettelijke bevoegdheden/taken voor de KRW (Rijk, provincie, waterschap, gemeente) toegelicht: [Document BrabantseDelta - Eindconcept presentatie 'Voortvarend doelgericht missie KRW 2027' - iBabs Publieksportaal](#). In de commissievergadering van 24 april 2024 is daar opnieuw bij stilgestaan in de context van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving: waters [Document BrabantseDelta - Presentatie KRW en VTH - iBabs Publieksportaal](#).

Het voorstel wat voorligt, betreft de maatregelen waarvoor het waterschap de verantwoordelijke trekker is. Het voorstel gaat niet over de maatregelen waarvoor de provincie Noord-Brabant de verantwoordelijke trekker is. Figuur 1 in het 'Voorstel KRW-impulsmaatregelen Brabantse Delta 2026-2027' biedt een overzicht van de verdeling van trekkerschap/verantwoordelijke partij. Het voorstel gaat niet over de KRW-maatregelen waarvoor gemeenten verantwoordelijk zijn. Het impuls pakket bevat wel een maatregel om met gemeenten de resterende KRW-opgaven in beeld te brengen (samen met de gemeentelijke KRW-ambassadeur en de gebiedsadviseurs van het waterschap).

Vraag:

3. Welke middelen worden ingezet, in de begroting opgenomen onder welke begrotingsposten met welke bedragen?

Antwoord:

Bijlage 1 van het 'Voorstel KRW-impulsmaatregelen Brabantse Delta 2026-2027' bevat de tabellen waarin is uitgewerkt welke middelen voor welke maatregelen worden ingezet. Deze middelen zijn opgenomen als investering of als exploitatie in de kadernota en zullen bij goedkeuring van de kadernota worden verwerkt in de meerjarenbegroting. Daarin wordt vastgelegd onder welke begrotingsposten en met welke bedragen de maatregelen in de boeken komen.

Vraag:

4. Passen de uitgaven binnen de begrotingsposten, zo nee, met welke middelen worden ze dan betaald?

Antwoord:

De middelen voor de KRW-impuls 2026 en 2027 zijn meegenomen in de cijfers van de kadernota 2026-2030. Deze worden in 2026 (nagenoeg volledig) en 2027 (meer dan volledig) gedekt door de budgetten voor de stimuleringsregelingen naar beneden bij te stellen. Op totaalniveau wordt er in de kadernota 2026-2030 voor 2026 geen kostenstijging verwacht ten opzichte van de kadernota 2025-2029. Voor 2027 wordt er een lichte kostenstijging verwacht ten opzichte van de kadernota 2025-2029 van in totaal € 300.000. Dit komt met name door de loonkostenontwikkeling (cao), energiekosten en het maaibestek. Daar staan grotendeels weer voordelen/besparingen tegenover. Voor meer informatie wordt verwezen naar de kadernota 2026-2030.

Vraag:

5. Zijn er mogelijkheden voor (financiële) samenwerkingspartners en zo in welke mate en op grond van welke wetgeving/afspraken?

Antwoord:

In algemene zin werkt het waterschap via verschillende samenwerkingsverbanden met diverse partners aan realisatie van KRW-doelen (o.a. de stroomgebieds-overleggen voor Maas en Schelde, gebiedsgerichte aanpak, Schone Maaswater Keten, (Europese) projecten met Vlaanderen, Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en BodemUp!). In financiële zin: over de uitvoering van KRW-maatregelen (pakket 2022-2027) zijn met de provincie afspraken gemaakt in de maatwerkovereenkomst. Deze wordt momenteel geëvalueerd, waarbij ook gekeken wordt naar gestegen prijzen voor uitvoering en benodigde middelen voor de inzet van onteigening/volledige schadeloosstelling. Voor de KRW-impulsmaatregelen, waarvoor de waterschappen aan de lat staan, zorgt elke waterschap zelf voor de benodigde financiële middelen in de kadernota. Voor de inzet van gemeentelijke KRW-waterambassadeurs (een voor 18 uur per waterschap) delen provincie en waterschap de kosten. Voor de uitvoering van KRW-(impuls)maatregelen kijkt het waterschap voortdurend naar kansen voor subsidiemogelijkheden (nationaal en Europees).

Fractie BBB

Vragen:

1. Bij dit agendapunt missen we het excel overzicht Mondriaan Maas. Als het overzicht met de actuele cijfers (2024) en op- en aanmerkingen per KRW-lichaam nog niet beschikbaar is, dan graag toevoeging van het overzicht met 2023 cijfers en oordelen.

Antwoord:

De Mondriaan Maas is toegevoegd als bijlage met de actuele cijfers (2024). Een overzicht van de normoverschrijdende KRW-stoffen per KRW-lichaam is ook beschikbaar in de KRW-factsheets ([KRW-factsheets](#) | [Het Waterkwaliteitsportaal](#)). Hierin staat een overzicht van de probleemstoffen in tabelvorm tot en met 2024.

Instemmen met voorgestelde pakket KRW-impulsmaatregelen van Waterschap Brabantse Delta kan pas als het voorstel voldoende concreet is. Daarnaast weten we bij doornemen gehele "Voorstel KRW-impulsmaatregelen Brabantse Delta 2026-2027" niet wat voor effect deze KRW-impuls op de 19 KRW-lichamen van Brabantse Delta heeft. Algemeenheden, welke ook in voldoende mate in het adviesrapport van Arcadis voorkomen, werken in resultaatverplichtingen niet. En toch moet uiterlijk 22-12-2027 de stand van zaken per KRW-lichaam ingeleverd zijn of worden. Daarom de volgende vragen:

Vraag:

2. Wat is het areaal landbouwgrond in het gebied van ons waterschap dat in beeld komt voor de diverse actiepunten, dus het areaal dat gemoeid is bij NNP (te ontwikkelen)
- beekherstel en andere inrichtingsmaatregelen watergangen
 - beschermingszones NNP
 - beschermingszones natura 2000
 - beschermingszones beekdalen
 - grondwaterbeschermingsgebieden

Deze vraag is ook als volgt te lezen:

Vraag:

2a. Het hele gebied van Waterschap Brabantse Delta beslaat 170.744 ha. Hoe groot is het huidige areaal landbouwgrond van deze 170.744 ha? (Als we dat even Y noemen)

Antwoord:

Van deze oppervlakte is rond de 55-60% agrarisch gebied (circa 96.300 ha).

Vraag:

2b. Hoeveel, van het getal dat uit bovenstaande vraag komt (Y), van deze landbouwgrond is nodig om het ontbrekende deel NNP te ontwikkelen?

Antwoord:

Inschatting is dat voor het resterende deel NNP in het KRW-maatregelpakket (tot eind 2027) nog 380 ha nodig is en dat globaal genomen circa 90% hiervan landbouwgrond betreft. Kanttekening: in niet alle gevallen is grondverweving nodig, omdat bijvoorbeeld sommige eigenaren een hogere grondwaterstand accepteren.

Vraag:

2c. Hoeveel van het huidige areaal landbouwgrond (Y) is nodig voor beekherstel en andere inrichtingsmaatregelen watergangen/beken?

Antwoord:

Inschatting is dat voor het resterende beek- en kreekherstel in het KRW-maatregelpakket (tot eind 2027) nog 184 ha nodig is, voor het resterende deel ecologische verbindingzones 111 ha. Globale inschatting is dat circa 90% hiervan landbouwgrond is. Kanttekening: in niet alle gevallen is grondverweving nodig, omdat bijvoorbeeld sommige eigenaren een hogere grondwaterstand accepteren

Vraag:

2d. Hoeveel van het huidige areaal landbouwgrond (Y) is nodig voor ontwikkelen beschermingszones NNP?

Vraag:

2e. Hoeveel van het huidige areaal landbouwgrond (Y) is nodig voor ontwikkeling van beschermingszones natura 2000-gebieden?

Vraag:

2f. Hoeveel van het huidige areaal landbouwgrond (Y) is nodig voor het ontwikkelen van beschermingszones beekdalen?

Antwoord 2d t/m 2f:

Deze vraag heeft betrekking op beleidsvoornemens van de provincie. De provincie werkt momenteel aan de uitwerking hiervan en voert gesprekken hierover met stakeholders. In dat proces zal duidelijk worden hoe de zones precies gaan worden afgebakend en om hoeveel hectares landbouwgrond het dan gaat. Voor meer informatie kan de provincie worden benaderd.

Vraag:

2g. Hoeveel van het huidige areaal landbouwgrond (Y) krijgt (en heeft) het predicaat "grondwaterbeschermingsgebied"?

Antwoord:

Grondwaterbeschermingsgebieden/zijn worden aangeduid door de provincie. Vragen hierover kunnen het beste aan de provincie worden gesteld.

Vraag:

3. Welk areaal (landbouw)grond is gemoeid als de provincie alle attentiegebieden als overgangsgebied bestempelt?

Deze vraag is ook als volgt te lezen:

Vraag:

- 3a. Hoeveel van het huidige areaal landbouwgrond (Y) heeft of krijgt van de provincie predicaat "attentiegebied"?

Vraag:

- 3b. Hoeveel van het huidige areaal landbouwgrond (Y) heeft of krijgt predicaat "overgangsgebied"?

Vraag:

- 3c. Is "attentiegebied" synoniem voor "overgangsgebied"?

Antwoord 3a t/m 3c:

Attentiezones waterhuishouding zijn bestaande gebieden (zowel landbouw als NNB) die zijn aangeduid in de provinciale omgevingsverordening. De provincie werkt op dit moment aan de uitwerking van het beleidsvoornemen overgangsgebieden en voert hierover gesprekken met stakeholders. In dat proces zal duidelijker worden om welke gebieden het precies zal gaan. Attentiezone is niet synoniem aan overgangsgebied. Voor overgangsgebieden gaat het om zones rondom N2000 gebieden en natte natuurplek. Attentiezones betreffen ook gebieden daarbuiten. Het voornemen van de provincie is wel om de attentiezone waterhuishouding als basis te gebruiken voor de uitwerking/verankering van overgangsgebieden. Dat betekent niet dat er in alle delen van de bestaande attentiezone waterhuishouding een strenger beschermingsregime zal gaan gelden. Inhoudelijke vragen over de verdere uitwerking van overgangsgebieden kunnen het beste aan de provincie worden gesteld.

Vraag:

4. Hoe is de verhouding t.o.v. het totale areaal landbouwgrond in het gebied?

Antwoord:

Zie antwoord op vraag 2 en 3.

Vraag:

5. Wat is de afweging geweest om betreffende maatregelen (genoemde KRW-impulsmaatregelen) te nemen? Zijn andere maatregelen denkbaar die hetzelfde resultaat opleveren?

Antwoord:

Zie de argumenten in de adviesnota en de nadere toelichting per maatregel in het 'Voorstel KRW-impulsmaatregelen Brabantse Delta 2026-2027'. De maatregelen zijn gebaseerd op de best beschikbare kennis. Uit het Arcadis rapport zijn alleen die maatregelen geselecteerd waarvoor een positieve bijdrage aan KRW-doelbereik is ingeschat ('+' of '++'). Maatregelen met een ingeschatte neutrale ('0') of negatieve bijdrage aan KRW-doelbereik ('-' of '--') zijn niet overgenomen.

Vraag:

6. Als Rietkreek-Lange Water een 'ontwikkelpilot' is, op welk termijn weten we dan dat de gekozen maatregel(en) per probleem bij elk KRW-lichaam de adequate oplossing is voor gesignaleerd probleem per KRW-lichaam?

Antwoord:

De pilot is benut om een werkwijze te ontwikkelen om meer grip op de probleemstoffen en bronnen te krijgen en een handelingskader voor wat we er aan kunnen doen. Zo hopen we bijvoorbeeld door de inzet van maatregelen C11 a, b en c uit het KRW-impuls voorstel specifieke bronnen op te sporen, zoals uit industriële lozingen. De exacte bijdrage van elke individuele maatregel aan de KRW-doelen, uitgesplitst per kwaliteitselement en per KRW-waterlichaam is niet te geven.

Dit geldt voor heel Nederland. Om meer grip te krijgen op maatregel-effectrelaties is in het KRW-impuls voorstel meer hierop gerichte monitoring voorzien.

Vraag:

7. Welke effecten hebben de KRW-impulsmaatregelen, opgenomen in de kostenramingen, op welk gesignaleerd KRW-probleem per KRW-lichaam?

Antwoord:

Zoals in de documenten is verwoord, zijn de KRW-impulsmaatregelen gericht op ecologische sleutelfactoren die nog niet op orde zijn om de KRW-doelen te kunnen halen. Het gaat om een combinatie van maatregelen die hiervoor nodig is. In het 'Voorstel KRW-impulsmaatregelen Brabantse Delta 2026-2027' is per maatregel beschreven waar die op is gericht. Belangrijke onderbouwing voor de impulsmaatregelen zijn de watersysteemanalyses en het Arcadis rapport (best beschikbare kennis). In de samenvatting van de watersysteemanalyses is voor elk van de 25 KRW-waterlichamen aangegeven om welke ecologische sleutelfactoren het gaat: [Samenvattingen Watersysteemanalyses](#). De exacte bijdrage van elke van de maatregelen aan de KRW-doelen, uitgesplitst per kwaliteitselement en per KRW-waterlichaam is niet te geven. Met gerichte monitoring willen we daar de komende jaren meer grip op krijgen.

Vraag:

8. Hebben de uitkomsten van de genomen maatregelen, zoals verwoord in de verschillende tabellen in 'voorstel KRW-impulsmaatregelen Brabantse Delta 2026-2027' een positief "verkleurende" uitwerking op de verschillende problemen per KRW lichaam zoals in MondriaanMaas overzicht onder andere met kleurtjes en cijfers zichtbaar zijn?

Antwoord:

Zie het antwoord op vraag 7.

Vraag:

9. Opvallend is dat bij RWZI's in ons gebied vaak ook redelijk dichtbij de RWZI een riooloverstort is gesitueerd. Waarom is dit gecombineerd en welke gevolgen kan dit hebben voor de KRW-opgaven?

Antwoord:

Overstorten zijn integraal onderdeel van ieder rioolstelsel, en gesitueerd bij oppervlaktewater, net als een RWZI. Als de transportafstand naar de RWZI kort is, maakt dat het systeem efficiënt. De gemeente is verantwoordelijk voor het rioleringsstelsel. Riooloverstorten kunnen een negatief effect hebben op de waterkwaliteit. De effecten van riooloverstorten zijn echter kortdurend en lokaal, waardoor deze nauwelijks tot niet worden teruggezien op de KRW-meetpunten. Hierdoor hebben riooloverstorten niet direct gevolgen voor de KRW-opgaven. Vanuit de KRW is het wel belangrijk dat het oppervlaktewater (ook buiten de KRW-meetpunten) van goede kwaliteit is, en dus dat overstorten die vaak actief zijn worden aangepakt. Dit nemen we mee in het proces om met gemeenten de resterende KRW-opgave in beeld te brengen.

Vraag:

10. In de meeste gevallen ligt in de nabijheid van deze RWZI's ook een KRW meetpunt. Wat is de invloed van nabijheid riooloverstort, RWZI op de uitkomsten van de meetpunten in relatie tot de KRW-opgave?

Antwoord:

De meeste KRW-meetpunten liggen niet in de nabijheid van de RWZI's. In de Chaamse Beken ligt het KRW-meetpunt wel nabij de zuivering, wat ook wordt teruggezien in de metingen. Echter bestaat de afvoer van de Chaamse Beken voor een groot deel uit effluent van de RWZI, waardoor dit ook een representatief beeld geeft van de kwaliteit van het oppervlaktewater. De locaties van de meetpunten van de zuiveringen zijn zo geselecteerd dat zij een representatief beeld weergeven van de waterkwaliteit voor het gehele KRW-lichaam.

Vraag:

11. Oorzaak/gevolg: in de factsheets KRW van het Informatiehuis Water worden vaak maatregelen voorgesteld om de KRW doelstellingen te halen die de oorzaak van de probleemstoffen niet aanpakken. Voorbeeld is de uitbreiding van akkerranden en spuit/mestvrije zones terwijl emissies uit de landbouw afwezig zijn of niet de oorzaak zijn. Hoe komen die maatregelen dan toch tot stand? Welke verwachting is er m.b.t. zo een maatregel?

Antwoord:

Het nut van beheerde spuit-/mestvrije zones (bufferstroken) in de vorm van akkerranden zit in het tegengaan van directe emissies (meemesten, drift en afspoeling) vanaf percelen. Het gaat enerzijds om nutriënten en anderzijds om gewasbeschermingsmiddelen. Te hoge gehalten van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen worden nog steeds teruggevonden in het oppervlaktewater. Daarnaast dragen akkerranden bij aan een groenblauwe dooradering van het landelijk gebied.

Vraag:

12. Verscherpte controle van spoelplaatsen is een van de maatregelen. Er zijn echter nergens cijfers te vinden van gewasbeschermingsmiddelen in het riool met herkomst landbouw in ons gebied. Welke bron wordt hiervoor gebruikt en kunt u deze gegevens delen?

Antwoord:

Uit metingen in de afgelopen jaren bij RWZI's en bij metingen in het oppervlaktewater zijn overschrijdingen gevonden die te relateren zijn aan erfemissies. Deze zijn onder andere terug te vinden in de Brede Screening 2022 en in het landelijk meetnet gewasbeschermingsmiddelen (www.bestrijdingsmiddelenatlas.nl). Zie twee rapporten in bijlage.

Vraag:

13. Ruilverkavelingen, afgravingen en andere projecten waarin de bodem wordt beroerd, laten in de jaren daarna een (forse) verslechtering van de waterkwaliteit zien (voorbeeld Dongekanalen). Welke bron is hiervoor verantwoordelijk en hoe kunnen we hier op acteren?

Antwoord:

Een algemene relatie tussen door u genoemde typen werkzaamheden en de waterkwaliteit is ons niet bekend. Via analyses van de meetcijfers over meerdere jaren krijgen we een beeld van mogelijke trends. In combinatie met analyses van emissiebronnen (zoals in de watersysteemanalyses) bepalen we mogelijke maatregelen.

Vraag:

14. Opvallend is dat van vrijwel alle aangetroffen gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater al lange tijd geleden de toelating is verlopen. We treffen geen middelen aan die tegenwoordig nog worden toegepast. Wat zegt dit over de te nemen maatregelen op gebied van erf- en perceelemissies?

Antwoord:

Wij herkennen ons niet in het beeld dat de gemeten overschrijdingen zich alleen beperken tot gewasbeschermingsmiddelen die niet meer zijn toegelaten. Uit ons meetnet van de Brede Screening en onze meetpunten van het Landelijk Meetnet Gewasbeschermingsmiddelen blijkt dat er evengoed actuele, toegelaten middelen worden aangetroffen. Deze zijn overigens ook terug te vinden in de landelijke database [Atlas Bestrijdingsmiddelen in oppervlaktewater](http://www.bestrijdingsmiddelenatlas.nl).

Vraag:

15. Kunt u aangeven wanneer de nieuwe cijfers m.b.t. bronanalyse beschikbaar komen voor de leden van het AB? Is dit voor of na de vaststelling in het AB van 25 juni?

Antwoord:

De nieuwe bronnenanalyse betreft een landelijk bronnenanalyse die in opdracht van het ministerie van LNV wordt uitgevoerd door WUR/WEnR. Hierbij wordt dezelfde methodiek gehanteerd als voor de bronnenanalyse (nutriënten) voor het Maas stroomgebied. De exacte planning van het ministerie voor het beschikbaar komen van de resultaten is ons nog niet bekend, maar dit zal hoogstwaarschijnlijk na 25 juni zijn. Resultaten/nieuwe inzichten van deze landelijk bronnenanalyse zullen we meenemen bij de verdere uitrol van de KRW-impulsmaatregelen.

Vraag:

16. Over het terugdringen van de medicijnresten is in het voorstel niets terug te vinden. Graag aangeven welke concrete stappen WBD gaat nemen om de belasting van medicijnresten op het riool en oppervlaktewater te reduceren.

Antwoord:

In de KRW-impuls is een meetplan opgenomen om onder andere medicijnresten te meten in influent, effluent en oppervlaktewater. Met dit meetplan willen we meer inzicht krijgen in welke zuiveringen (en welke stoffen) een knelpunt vormen voor de waterkwaliteit (waaronder medicijnresten). Op basis daarvan maken we een plan van aanpak, mede in relatie tot de nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater.

Daarnaast schrijft de nieuwe EU-richtlijn stedelijk afvalwater voor om op de grote RWZI's medicijnresten te verwijderen. Hiertoe moeten de grote RWZI's de komende jaren worden uitgebreid met een nageschakelde zuiveringsstap, en zal als gevolg de belasting op het oppervlaktewater kleiner worden.

Voor vermindering van de belasting met medicijnresten op het riool bestaat een landelijke aanpak, gericht op bewustwording en preventie. Een concreet voorbeeld van deze aanpak is dat we op uitnodiging een lesmodule verzorgen tijdens werkoverleggen van huisartsen en apothekers. Hierbij geldt als uitgangspunt dat niemand zijn/haar medicijngebruik zal worden ontzegd, en toch blijkt telkens dat er kansen liggen, bijvoorbeeld door het voorschrijven van kleinere hoeveelheden per recept, of betere informatie over innamepunten voor ongebruikte medicijnen.